

§ 1

VOORNAMEN

Geboorteakte beslissend

1. Het BW maakt onderscheid tussen voornamen en geslachtsnaam (achternaam). De geboorteakte is beslissend voor voornamen (art. 1:4 lid 1). Als een niet-ouder, bijvoorbeeld de kraamkliniek, aangifte doet van de geboorte en een voornaam opgeeft die de ouders niet wensen, is de opgegeven voornaam toch geldig. Hetzelfde geldt als de vader de wens van de moeder die in het kraambed ligt, negeert of verkeerd heeft begrepen. Wijziging door de rechter kan dan uitkomst bieden (art. 1:4 lid 4); zie hierna.

Weigering voornaam

2. De ambtenaar van de burgerlijke stand weigert voornamen die ongepast zijn (art. 1:4 lid 2). Bijvoorbeeld 'Hitler' of 'Urine', dan wel een als 'geestig' bedoelde naam waarmee het kind in zijn leven gepest zal worden (bijvoorbeeld 'Mickey Mouse'), dan wel extreem veel voornamen (bijvoorbeeld tien).
3. Verder worden voornamen geweigerd die overeenstemmen met bestaande geslachtsnamen tenzij deze tevens gebruikelijke voornamen zijn (eveneens art. 1:4 lid 2). De wetgever wil het aanmeten van een dubbele naam (één echte achternaam en één voornaam die als achternaam dienst doet) tegengaan (bijvoorbeeld 'Douwes Dekker' van Multatuli).

Wijziging voornaam

4. Wijziging van voornamen, inclusief toevoeging van een voornaam, kan door de rechter worden gelast (art. 1:4 lid 4). Er zijn geen praktische of principiële bezwaren tegen een ruimhartig gebruik door de rechter van deze bevoegdheid. Wel zal de rechter voornamen weigeren die de ambtenaar van de burgerlijke stand zou weigeren.

§ 2 GESLACHTSNAAM (ACHTERNAAM)

Naamskeuze

5. Het oude patriarchale systeem, waarin het kind van rechtswege, zonder afwijkingsmogelijkheid, de geslachtsnaam van de vader krijgt, is verlaten. Dit systeem is discriminatoir naar geslacht. De moeder wordt immers achtergesteld ten opzichte van de vader, zonder voldoende rechtvaardiging.
6. Ouders mogen de geslachtsnaam kiezen. Dit heet *naamskeuze* (art. 1:5 lid 1). In Aruba is de naamskeuze beperkt tot de geslachtsnaam van de vader en die van de moeder. In Suriname, Curaçao en Sint Maarten mag daarnaast ook voor een *combinatie* van de namen van vader en moeder, in een zelf gekozen volgorde, worden gekozen; wel geldt een maximum van twee delen. Hebben beide ouders al twee namen, dan bestaan er dus zestien mogelijkheden. Met een combinatie van namen komt de band met beide ouders goed tot uitdrukking. Dit oude Spaans/Portugese systeem komt veel voor in Zuid-Amerika en het Caribische gebied.
7. Naamskeuze is mogelijk op alle in de art. 198-199 genoemde tijdstippen van ontstaan van juridisch ouderschap van beide ouders, te weten geboorte, erkenning, adoptie en gerechtelijke vaststelling van het vaderschap. Heeft het kind geen juridische vader, dan valt er niets te kiezen: het kind krijgt de geslachtsnaam van de moeder (art. 1:5f). Heeft het kind – door adoptie – geen juridische moeder, dan krijgt het de geslachtsnaam van de vader (art. 1:5k). Is een van de ouders overleden, of niet in staat naamskeuze te doen (bijvoorbeeld door afwezigheid of wilsonbekwaamheid), dan kiest in beginsel de andere ouder (art. 1:5c). De naamskeuze wordt gedaan bij de ambtenaar van de burgerlijke stand als het kind geboren is uit huwelijk (art. 1:5i lid 1) of wordt erkend (art. 1:5g lid 1). En bij de rechter als deze een gerechtelijke vaststelling van het vaderschap uitspreekt (art. 1:5h) of een adoptie (art. 1:5l laatste lid). In de laatste twee gevallen geeft de griffier de naamskeuze door aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, opdat deze een ‘latere vermelding’ toevoegt aan de geboorteakte van het kind (art. 1:20e lid 1 jo. art. 1:20 lid 1).

Overgangsrecht

8. Krachtens overgangsrecht kunnen ouders in Suriname en Aruba met louter minderjarige kinderen nog vijf jaren na de inwerkingtreding van het nieuwe namenrecht naamskeuze doen (art. 16c *Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek/Landsverordening overgangsbepalingen nieuw BW*). In Curaçao en Sint Maarten is het overgangsrecht al uitgewerkt.

Geschillenregeling

9. Voor het geval dat de ouders het niet eens zijn over de naamskeuze bestaat er een *geschillenregeling*. De rechter neemt ‘een zodanige beslissing als hem in het belang van het kind wenselijk voorkomt’ (art. 1:5b lid 1). Hier is dezelfde formulering gebruikt als in het algemene art. 1:253a lid 1 voor geschillen tussen ouders met gezamenlijk gezag. Het ligt voor de hand dat de rechter in geval van geschil – met name bij gedwongen erkenning (art. 1:204 lid 3) – beslist dat het kind een dubbele naam krijgt; alleen de volgorde zal dan nog een geschil zijn. In Aruba kan dat niet. Belangrijke factor bij het bepalen van de volgorde en in Aruba zal zijn bij welke ouder het kind zijn hoofdverblijfplaats heeft. Soms zijn er bijzondere omstandigheden die in een bepaalde richting wijzen, bijvoorbeeld de aanwezigheid in het gezin van kinderen uit een eerdere relatie met een bepaalde naam. In het uiterste geval moet het lot beslissen.

Beginsel van eenheid van het gezin

10. In het algemeen wensen kinderen dezelfde naam als hun broers en zusters te hebben. Het *beginsel van eenheid van het gezin* houdt hier in dat de keuze van de geslachtsnaam van het *eerste* kind ook de geslachtsnaam bepaalt van de *volgende* kinderen die de ouders samen krijgen (art. 1:5a lid 1). Dus, wil men wat anders, dan moet men een andere partner zoeken.

Naamskeuze door kind zelf

11. Een *kind van 16 jaar of ouder* dat wordt erkend of geadopteerd, dan wel wiens vader gerechtelijk wordt aangewezen kan zelf naamskeuze doen (art. 1:5d). Hiermee wordt recht gedaan aan het zelfstandige oordeel van het oudere kind.
12. Voorts kan elk kind gedurende *vijf jaar na meerderjarigheid*, dus tot de 23-jarige leeftijd, door naamskeuze zijn geslachtsnaam wijzigen (art. 1:5e). Er kan bij het bereiken van de meerderjarigheid veel gebeurd zijn. Het kind kan bijvoorbeeld zijn opgevoed door de ouder wiens naam het niet draagt, terwijl met de andere ouder, wiens naam het wel draagt, geen contact meer bestaat of er slechte ervaringen zijn.

Defaultregels

13. Wat als ouders niet kiezen? Dan gelden *default-regels*. Wordt een kind *in huwelijk* geboren, dan krijgt het, bij gebreke van keuze, de naam van de vader (art. 1:5i lid 2). Dit is een op de praktijk afgestemde regel nu nog altijd de meeste

gehuwde ouders de naam van de vader voor hun kinderen prefereren. Wordt een kind erkend of vindt gerechtelijke vaststelling van het vaderschap plaats zonder dat naamskeuze wordt gedaan, dan houdt het kind de naam van de moeder (art. 1:5g lid 1 en art. 1:5h). Bij adoptie gelden de volgende default-regels (art. 1:5l): bij *adoptie* door een echtpaar krijgt het kind de naam van de vader; bij stiefouderadoptie houdt het kind zijn eigen naam; en ook bij adoptie door twee ongetrouwen (in Suriname niet mogelijk) houdt het kind zijn naam. De geschillenregeling geldt telkens (art. 1:5b). Bij eenpersoonsadoptie komt naamskeuze niet in aanmerking (art. 1:5f en art. 1:5k), tenzij het een stiefouderadoptie betreft.

Wijziging geslachtsnaam

14. Wijziging van een geslachtsnaam geschiedt in Suriname bij resolutie en in de CAS-landen bij landsbesluit (art. 1:7 lid 1). Er bestaat (nog) geen wettelijke regeling betreffende de gronden waarop de geslachtsnaamswijziging kan worden verleend (vgl. art. 1:7 lid 5), zodat de President en Gouverneur grote beoordelingsvrijheid hebben. Dat iemand een zgn. 'slavenaam' draagt, behoort mede grond voor wijziging te zijn. Vgl. Alex van Stipriaan, 'What's in a name?', *OSO. Tijdschrift voor Surinaamse taalkunde, letterkunde en geschiedenis*, jg. 9, 1990, p. 25 e.v., te raadplegen op de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (dbnl.org).

Personen zonder namen

15. Suriname kent een regeling voor personen die de Surinaamse nationaliteit bezitten, in Suriname woonplaats hebben en die niet reeds van een geslachtsnaam dan wel van een voornaam of voornamen voorzien zijn; men denke aan immigranten en personen uit de binnenlanden. Zij zijn verplicht zich zodanige namen te kiezen onder goedkeuring van de Directeur van Binnenlandse Zaken (art. 1:9a lid 1).

Gehuwde vrouwen en mannen

16. Veel gehuwde vrouwen voeren in het maatschappelijk verkeer (mede) de geslachtsnaam van hun man. Haar op de geboorteakte vermelde geslachtsnaam blijft daardoor echter ongewijzigd. Haar man kan het gebruik van zijn naam niet verbieden op grond van onrechtmatige daad, ook niet na echtscheiding; pas bij hertrouwen van de vrouw is een verbod door de rechter denkbaar wanneer daartoe gegronde redenen bestaan (art. 1:9 leden 1-2). Deze regeling geldt uiteraard ook voor gehuwde mannen (art. 1:9 lid 3).